

Spalanie – fundament i zmora naszej cywilizacji

Urszula Dzienisiuk

Anita Gardias

Karolina Połczyńska

Jakub Wiśniewski

Krzysztof Karpierz

Pracownia Pokazów Wykładowych Wydziału Fizyki Uniwersytet Warszawski

Zapytaj Fizyka 16 grudnia 2021 r.

Zapytaj Fizyka 16 grudnia 2021 r.

Czym jest ogień ?

Heraklit z Efezu: symbolem zmienności, dynamiki, powstawania i ginięcia, konfliktu i walki jest wieczny ogień, który jako błyskawica stanowi przyczynę i rozumnie kieruje całością wszechrzeczy.

Chemicy XVII w.: w ciałach palnych znajduje się substancja zwana flogistonem (cieplikiem).

Dziś: ...

Spalanie

Egzotermiczna reakcja chemiczna przebiegająca między materiałem palnym (paliwem) a utleniaczem z wydzielaniem ciepła i światła

Spalanie

Egzotermiczna reakcja chemiczna przebiegająca między materiałem palnym (paliwem) a utleniaczem z wydzielaniem ciepła i światła

Spalanie

Egzotermiczna reakcja chemiczna przebiegająca między materiałem palnym (paliwem) a utleniaczem z wydzielaniem ciepła i światła

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Egzotermiczna reakcja

Greckie:

„egzo” - na zewnątrz

„thermikos” – termiczny

Wydziela ... uwalnia: ciepło ... światło...

... Energię

na zewnątrz

Na zewnątrz....

OD

zespołu, zbiorowości cząsteczek (UKŁADU), które biorą udział w procesie spalania

DO

innego, drugiego UKŁADU

Wydzielanie energii

Przekazanie energii od układu cząstek do innego układu

odbywa się zgodnie z Zasadą Zachowania Energii

O tyle o ile **zmniejsza się** energia (liczona w dżulach - J)
PIERWSZEGO układu – o tyle **wzrasta** energia DRUGIEGO układu

Jaka energia

Dobra, zła, duchowa, życiowa...
skąd się bierze....

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Jaka energia

POTENCJALNA oddziaływania elektromagnetycznego
cząsteczek pierwszego układu

KINETYCZNA cząsteczek drugiego układu
(ruch, $E_k = \frac{1}{2} mv^2 \dots$, zawsze ≥ 0)

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Jaka energia

POTENCJALNA oddziaływania elektromagnetycznego
cząsteczek pierwszego układu

CIEPŁO

KINETYCZNA cząsteczek drugiego układu
(ruch, $E_k = \frac{1}{2} mv^2 \dots$, zawsze ≥ 0)

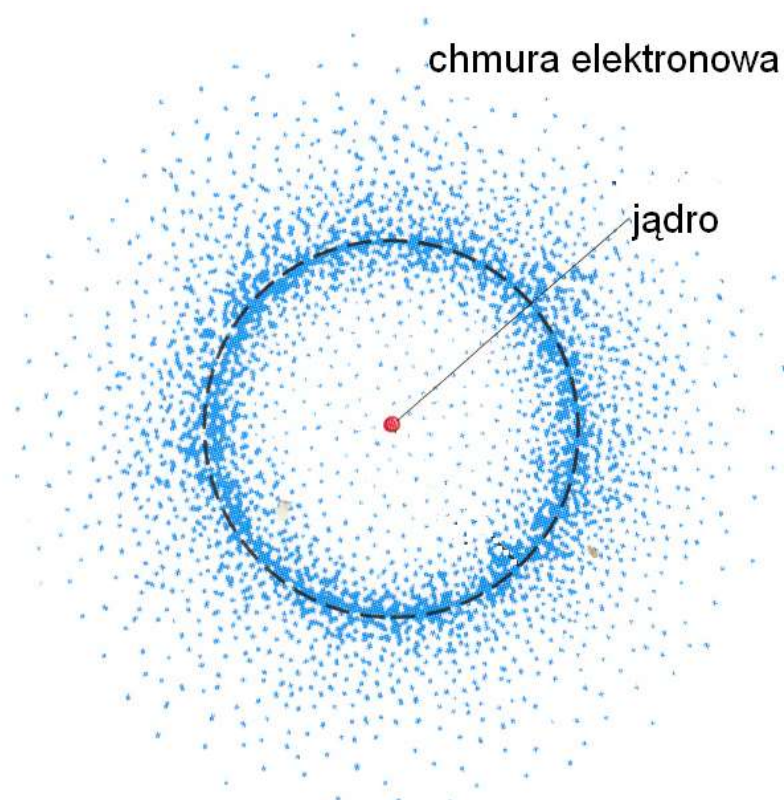

Energia POTENCJALNA

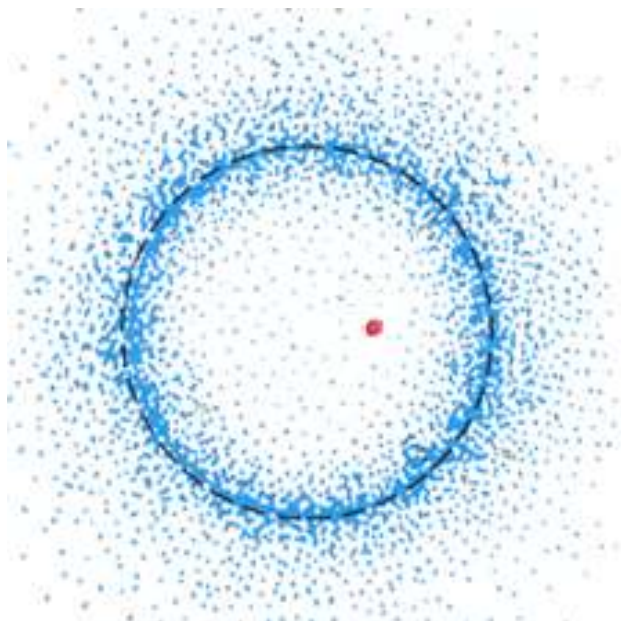
ODDZIAŁYWANIA

- **elektromagnetycznego** – pomiędzy cząstkami posiadającymi ŁADUNEK ELEKTRYCZNY (+ -),
które przyciągają się bądź odpychają
- **grawitacyjnego** - szkolne zagadnienia spadających kulek, jabłek
przyciąganych grawitacyjnie przez Ziemię
- **silnego** - oddziaływanie pomiędzy składnikami jądra atomowego:
protonami, neutronami i ich składnikami: kwarkami

Atom wodoru

Atom wodoru

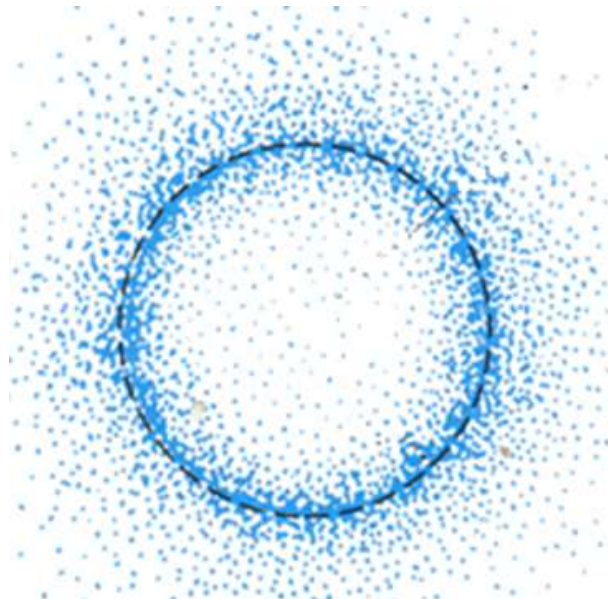

Atom wodoru (w częściach)

ZAPYTAJ
FIZYKA

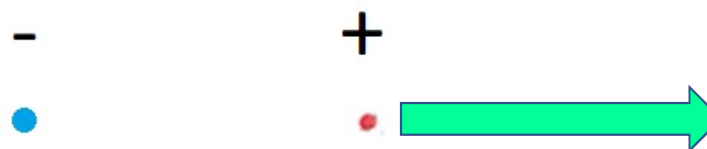
WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

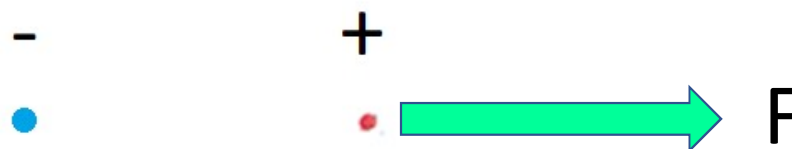
Atom wodoru

Atom wodoru

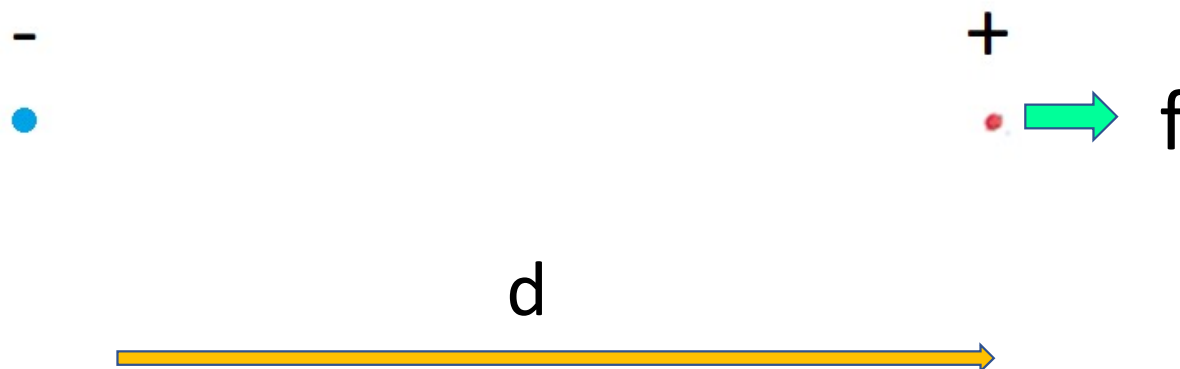

Atom wodoru

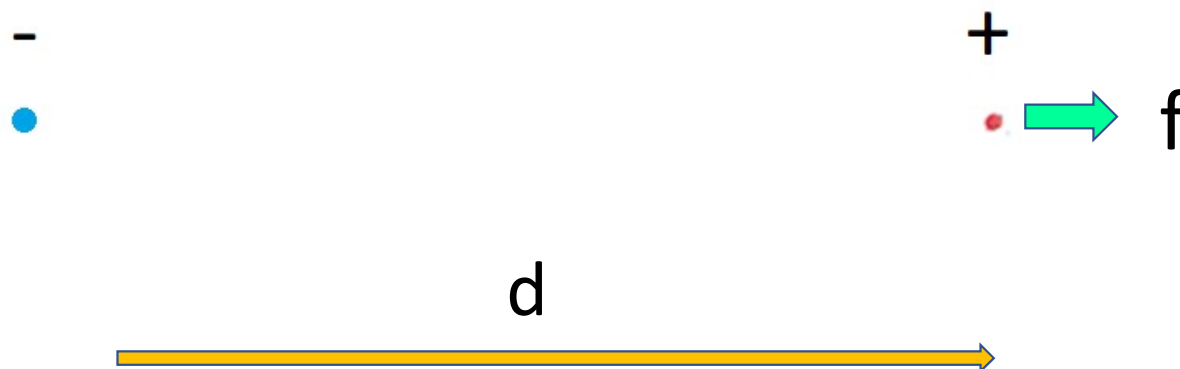

Atom wodoru

Atom wodoru

wykonujemy PRACĘ $\propto f \cdot d$

Atom wodoru

-
●

∞

+
●

Brak oddziaływania $\leftrightarrow E_p = 0 \quad E = E_p + E_k = 0$

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

~~Atom wodoru~~ elektron & proton

-

∞

+

Brak oddziaływania $\leftrightarrow$ $E_p = 0$ $E = E_p + E_k = 0$

Atom wodoru

- po włożeniu **pracy** energia układu (proton i elektron)

WZROSŁA

Atom wodoru

- po włożeniu **pracy** energia układu (proton i elektron)

WZROSŁA

i...

Atom wodoru

- po włożeniu **pracy** energia układu (proton i elektron)

WZROSŁA

i...

- osiągnęła wartość 0

Atom wodoru

- po włożeniu pracy energia układu (proton i elektron)

WZROSŁA

i...

- osiągnęła wartość 0

WNIOSEK:

- na początku musiała być UJEMNA

dla atomu wodoru $E = -13,6 \text{ eV}$

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Cząsteczka H_2 - wiązania chemiczne

pokaz

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Cząsteczka H_2 - wiązania chemiczne

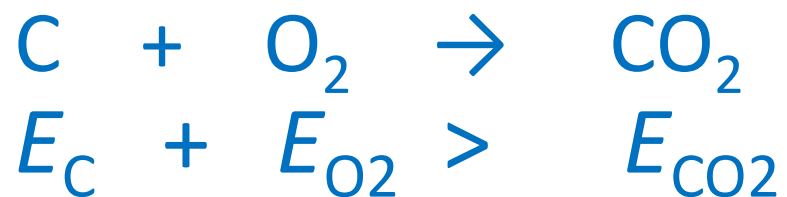
JEDEN wspólny orbital, wiązanie chemiczne,
po którym poruszają się/przebywają 2 elektrony,

każdy o energii MNIEJSZEJ niż
miał będąc związany z jądrem H

BARDZIEJ UJEMNEJ

SPALANIE

Zmniejszanie energii elektronów tworzących wiązania chemiczne (ich energia staje się bardziej ujemna)

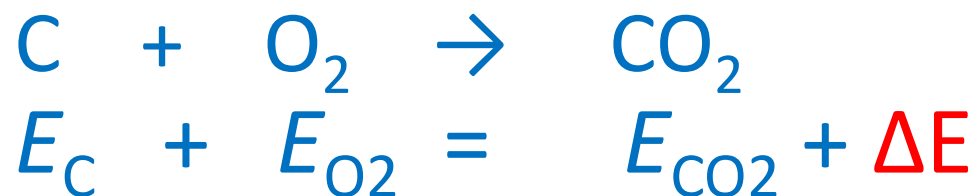

SPALANIE

Zmniejszanie energii elektronów tworzących wiązania chemiczne (ich energia staje się bardziej ujemna)

i

przekazywanie **różnicy energii** do innych cząstek
– w postaci zwiększenia ich energii kinetycznej

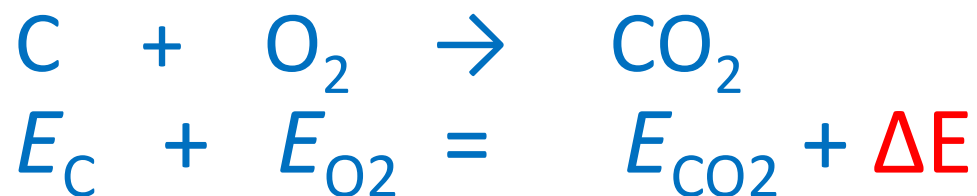

SPALANIE

Zmniejszanie energii elektronów tworzących wiązania chemiczne (ich energia staje się bardziej ujemna)

i

przekazywanie różnicy energii do innych cząstek
– w postaci zwiększenia ich energii kinetycznej

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Średnia energia kinetyczna cząstek

TEMPERATURA

$$\overline{E_K} = \frac{3}{2} k_B T$$

Wzrost temperatury

- wzbudzenia i emisja światła
- świecenie, płomień, błysk
- zwiększenie ciśnienia gazów
- nacisk na tłok (silniki), dźwięk

fundament cywilizacji — światło, ciepło, technika

Wzrost temperatury

- wzbudzenia i emisja światła - świecenie, płomień, błysk
- zwiększenie ciśnienia gazów - nacisk na tłok (silniki), dźwięk

fundament cywilizacji – światło, ciepło, technika

oraz .....

- jonizacja i rozkład cząsteczek - podtrzymanie reakcji spalania

Spalanie

Powstanie nowych cząstek – innych substancji

pokaz obecności H_2O

! UWAGA : zaczyna się ZMORA cywilizacji

pokaz obecności CO_2

pokaz spalania częściowego

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Spalanie ciągłe – warunki do spełnienia

1. Obecność paliwa
2. Obecność w tym samym miejscu (i w wystarczającej ilości) utleniacza
  -
  - cząsteczek substancji, które przyjmują elektrony z wiązań – utleniają paliwo

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Spalanie ciągłe – warunki do spełnienia

3. Możliwość inicjowania reakcji spalania

- obecność wolnych rodników – grupy atomów jak np. – CH_3 –OH –H, które są bardzo reaktywne (a zatem nietrwałe), zawierają niesparowane elektrony i dążą do przejęcia elektronu z innych cząsteczek, a zatem rozerwania/zmiany wiązań chemicznych

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Spalanie ciągłe – warunki do spełnienia

- 4. Warunki do podtrzymania reakcji
  - dostarczanie wolnych rodników, co zachodzi w odpowiednio wysokiej temperaturze, czyli reakcja musi być egzotermiczna

pokaz

Zmora cywilizacji

- Ogrzewanie atmosfery i litosfery – całość* uwalnianej energii, finalnie grzanie – wzrost T
- Dodatkowych ilości gazów cieplarnianych: H_2O i CO_2 – zmniejszona emisja promieniowania termicznego w kosmos – grzanie - wzrost T
- Zanieczyszczenia ze spalania niepełnego - dodatkowa absorpcja światła słonecznego – grzanie - wzrost T
- wzrost T – zmienia klimat, topi lód (zmniejsza odbicie światła słonecznego), uwalnia metan (gaz cieplarniany) ...

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Jak dużo spalamy

10 000 TWh - roczna produkcja energii elektrycznej
(2020 rok) w elektrowniach węglowych

8×10^{19} J - tyle ciepła uzyskano ze spalania węgla

Reakcja **$2,7 \times 10^{12}$ kg** węgla oraz **$7,3 \times 10^{12}$ kg O_2**

Otrzymano **1×10^{13} kg CO_2**

Czy to dużo ?

- „Zużyto” ok. 1/110 000 wszystkich cząsteczek tlenu w atmosferze ziemskiej

- Wyemitowano tyle samo cząsteczek CO₂ co stanowi
DODATKOWE 9 ppm CO₂

czyli

**9 cząsteczek CO₂ na 1 000 000 wszystkich cząsteczek powietrza,
przy średniej zawartości CO₂ - 400 ppm**

ZAPYTAJ
FIZYKA

WYDZIAŁ
FIZYKI
UNIwersytet
Warszawski

Mamy niezbyt wiele czasu na zmiany...

Zapytaj Fizyka 16 grudnia 2021 r.

Dziękujemy

Urszula Dzienisiuk

Anita Gardias

Karolina Połczyńska

Jakub Wiśniewski

Krzysztof Karpierz

Pracownia Pokazów Wykładowych Wydziału Fizyki

Uniwersytet Warszawski